

Virðismat á framlagi kvenna til þjóðarframleiðslu

Kristín Vala Ragnarsdóttir
Prófessor í sjálfbærnivisindum
Háskóla Íslands

Undanfarin hef ég kafað ofan í hagfræðikenningar til að leitast við að skilja hvað átti sér stað í heiminum á bóluárunum miklu fyrir hrún. Hér að neðan dreg ég fram atriði sem eru meginvaldar þess að konur sem starfa í beinum mannlegum samskiptum, þ.á.m. umönnunarstörfum, eru taldar lítils „virði“ og eru meirihluti þeirra sem eru með lægstu launin. Skoðum málið nánar.

Ráðandi haghugsun

Ráðandi hagfræðikenningar sem kenndar eru í háskólum eru byggðar á nýklassískri hagfræði sem var sett fram í kring um aldamótin 1900. Þær einblína á framboð og eftirspurn sem drifkraft á bak við framleiðslu, verðlagningu og neyslu á vöru og þjónustu og að skynjun neytenda á verðmæti vöru sé undirstaða virðis hennar. Mikil áhersla er lögð á framleiðni og að auka framleiðni. Ráðandi hagfræði leggur áherslu á manngerða efnislega innviði svo sem brýr, vegi og byggingar o.s.frv. Þar sem karlmenn vinna aðallega og fjárfesting í efnislegum innviðum mælist í auknum hagvexti. Geti til að afla tekna á markaði er metin mikils. Þessi hagfræði horfir til þriggja þátta: einstaklingshyggju, hagræðingar og sjálfkrafa leitni í jafnvægi. Því er haldið fram að kyn skipti engu máli. Hins vegar er framlag stórra hópa kvenna „utan marka“ framleiðslunnar, talnanna sem lagðar eru til grundvallar þjóðarframleiðslu sem mæling hagvaxtar er byggður á.

Nýfrjálshyggja, afsprengi nýklassískrar hagfræði, er stefnulíkan (e. policy tool / policy model) sem nær yfir bæði stjórnmál og hagfræði, sem leitast við að færa stjórn framleiðsluþátta frá hinu opinbera til einkageirans. Hagvöxtur er í fyrirrúmi og opinber afskipti og rekstur er álitinn neikvæður. Mikilvægt telst að efla virkni frjáls markaðsdrifins kapitalisma og leitast er við aðhaldi í ríkisfjármálum, að draga úr stjórnvalds-

Stuðluðu að stofnun Wellbeing Economy Governments Nicola Sturgeon, fyrrv. æðsti ráðherra Skotlands. Katrín Jakobsdóttir forsætisráðherra Íslands og Jacinda Ardern, fyrrv. forsætisráðherra Nýja-Sjálands.

”

Þar sem mannleg samskipti og snerting skiptir sköpum, eins og við umönnun eða menntun, er erfitt að auka framleiðni og eru þau störf því óncem fyrir aukinni framleiðni á vinnumarkaði

reglum, minnka opinbert eignarhald, losun hafta, frjáls viðskipti, og einkavæðingu. Nýfrjálshyggja héltók Ronald Reagan í Bandaríkjunum og Margaret Thatcher í Bretlandi á níunda áratugnum og dreifðist þaðan víða

þ.á.m. til Íslands þegar Davíð Oddsson var forsætisráðherra. Margt hefur verið gagnrýnt hvað nýfrjálshyggju varðar, t.d. tilhneigingu hennar til að stefna lýðræðinu, réttindum launafólks, dómstólum, samskiptum, menntun og sjálfsákvörðunarrétti fullvalda þjóða í hættu. Eitt sýnilegasta dæmi um afleiðingar nýfrjálshyggju er samdráttur á ríkisútgjöldum (e. austerity) sem og ójöfnuður í heiminum í dag, bæði innan þjóða og milli þjóða. Einnig má rekja alþjóðlegu fjármálakrisuna 2008 og hrúnið hér mikið til blindrar nýfrjálshyggju.

Hagfræðinemendur víða um heim mótmæltu því að engin breyting varð á kennslu eftir hrúnið 2008. Kennslubækurnar sem stuðst var við voru enn þær sömu og fyrirlestrarnir voru einnig óbreyttir. Nemendur gengu út úr fyrirlestrum „virtra“ hagfræðiprófessora, t.d. í Harvard háskóla. Þeir stofnuðu alþjóðlegt net háskólanema Rethinking Economics og hafa barist fyrir bættri hagfræðimenntun sem er bæði opin fyrir nýjum hugmyndum og rímar við raun-

”

hafa konur, sem eru í meirihluta þeirra sem starfa við bein mannleg samskipti, lent neðst í virðismati þjóðfélagsins

heiminn. Andastaða akademískra hagfræðikennara við að innleiða fjölbreytni í kennslu sína hefur hins vegar verið sú að það væri of ruglingslegt fyrir nemendur þeirra. Það afhjúpar vantrú sem prófessorar hafa á getu nemenda sinna til að hugsa, greina og draga eigin ályktanir.

Í þessari greiningu á því hvers vegna konur í umönnunar- og kennslustörfum eru á lágum launum, legg ég áherslu á hagfræðikennningar sem draga fram heildstæðari sýn en ráðandi hagfræðikennningar: femínískar hagfræði og umhyggjuhagfræði.

Femínísk hagfræði

Nýsjálenski stjórmaálafræðingurinn Marilyn Waring er talin guðmóðir femínískrar hagfræði. Hún var snemma gagnýnin á einblíningu á vöxt þjóðarframleiðu – með sérstakri tilvísun til bókfærslu þjóðhagsreikninga þar sem olíumengunarslys og stríð teljast til hagvaxtar á meðan að barnauppeldi og heimilishald eru metin virðislaus. Betri nýting, minni soun og snjallari lausnir heimila draga hins vegar úr mældum hagvexti þó sömu eiginleikar hjá fyrirtækjum geti aukið hann. Marilyn rannsakaði þjóðhagsreikninga sem skilað er inn til Sameinuðu þjóðanna síðan á 6. áratug síðustu aldar í bók sinni *Counting for Nothing: What Men Value and What Women are Worth*, eða sem snúa mætti sem Einskis virði – virðistmat karla og virði kvenna. Þar tekur hún fram að það sem fékk hana til að gráta, voru leiðbeiningar Sameinuðu þjóðanna til hagstofa landa, þar sem tekið er fram: Sleppa skal úr hagtölum ólaunuðum störfum sem venjulega eru unnin af konum vegna þess að þau skipti litlu sem engu máli. Þetta gildismat karla er notað til að réttlæta útilokun framlags kvenna úr hagtölum. Þessi aðferðafræði er nú til athugunar og verður birt ný útgáfa árið 2025.

Bandaríski femínistinn Betsy Warrior setti fram rök fyrir því að framleiðsla og fjölgun vinnuafis sem konur framkvæma væri grundvöllur allra efnahagslegra viðskipta og lífsafkomu, jafnvel þó að það væri ólaunað og ekki innifalið í þjóðarframleiðslu. Heimilis-, umönnunar-, framfærslu- og sjálfbæðavinna flokkast sem „ólaunuð“ sörf og eru þau að mestu unnin af konum. Femínískir hagfræðingar hafa bent á að ólaunuð vinna sé undirstaða fjölgunar borgara. Þeir leggja áherslu á uppbyggingu félagslegra innviða, þar á meðal umönnun, heilsu, menntun þar sem konur starfa aðallega. Þessi uppbygging

mælist sem kostnaður og aukin (vel)sæld sem af þeim hlýst mælist illa enn um sinn og auka því ekki hagvöxt. Femíníks fræðileg greining á umönnun sýnir hins vegar fram á að félagsleg viðmið hafa áhrif á bæði framboð og eftirspurn eftir umönnun og hafa því einkenni sem eru frábrugðin dæmigerðri markaðsvöru. Einnig felur umönnunarþjónusta í sér persónulegt samband milli viðtakanda og veitanda. Þetta þýðir að þar sem mannleg samskipti og snerting skiptir sköpum, eins og við umönnun eða menntun, er erfitt að auka framleiðni og eru þau störf því ónæm fyrir aukinni framleiðni á vinnumarkaði – sem er stöðug krafa í nýklassískri hagfræði í þeim tilgangi að auka hagvöxt. Þetta hefur leitt til þess að umönnunaraðilar og kennarar eru meðal verst launuðu starfsmanna á Íslandi og víðar.

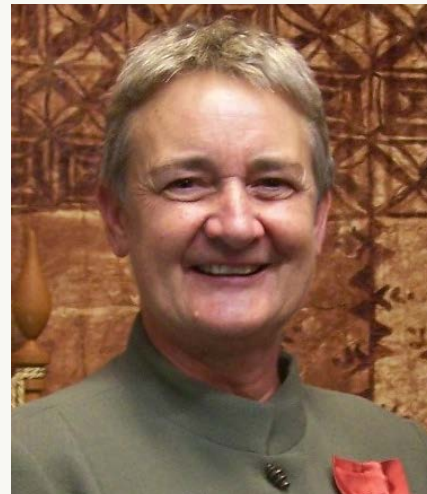
Umhyggjuhagfræði

Austurrísk-bandaríski kerfishugsuðurinn Riane Eisler setti fram hugtökin „ríkjandi“ og „samstarf“ þegar hún útlístaði söguleg áhrif kynjapólitíkur á samfélagið í vel þekktri bók sinni frá 9. áratugnum *The Chalice and the Blade: Our History, Our Future*. Hún kemst að þeirri niðurstöðu að ríkjandi einkenni á samfélögum samtímans séu oft tengd kynlífi, langvarandi stríði, vistfræðilegri eyðileggingu og ósjálfbærni. Samstarfssamfélög einkennast hins vegar af kynjajafnrétti, friði, umhyggju og sjálfbærni. Riane er hvatamaður að umönnunarhagkerfinu sem á rætur að rekja til þess að meta samstarf (e. *partnership*) innan samfélaga. Með því að rannsaka verk fornleifafræðinga lýsir hún því hvernig yfirráð þróuðust í mannlegum samfélögum allt frá því fyrir 6500 árum síðan. Í árpúsundir voru samfélög byggð á samstarfi þar sem hæfileikinn til að gefa, hlúa að og viðhalda lífi var í hávegum hafður og sameiginleg ábyrgð var í fyrirrúmi.

Í bók Riane Eislers *The Real Wealth of Nations: Creating a Caring Economics*, sem útleggja mætti sem: Raunveruleg auðlegð þjóða – sköpun umhyggjuhagfræði, bendir hún á að samfélagið gæti ekki virkað án félagslegra innviða, heimilisins, sjálfbæðaliða samfélagsins og náttúrulegra gæða (t.d. loft sem við öndum að okkur, mat sem við borðum o.s.frv.). Riane heldur áfram og lýsir raunverulegum auði þjóða sem gæðum mannlegs og náttúrulegs auðs þeirra, þar á meðal heilsu vistkerfa. Grundvallarhugtak umhyggjuhagfræði er að auka lífsgæði manna, þar á meðal mannlega hamingju og lífsfyllingu. Umhyggjuhagfræði felur m.a. í sér samþættingu kapitalisma og sósíalisma – en gengur lengra í að viðurkenna hið grundvallar efnahagslega gildi þess að hugsa um okkur sjálf, aðra og náttúruna. Í umhyggjuhagfræði er sæld fólks og Jarðarinnar yfirmarkmið efnahagsstefnu og traustra viðskipta.

Niðurstaða

Ráðandi hagfræðihugsun, sem tröllríður vistkerfum Jarðar, metur framlög þeirra sem eru í nánum mannlegum samskiptum í þjóðfélaginu til smánarlega lítills virðis eða einskis. Áhugavert er að Nóbelsverðlaunin í hagfræði verða í ár veitt prófessor við Harvardháskóla,

Marilyn Waring er talin guðmóðir femínískrar hagfræði.

Riane Eisler er hvatamaður að umönnunarhagkerfinu.

Claudia Goldin Nóbelsverðlaunahafi 2023.

Claudia Goldin, sem er menntuð í Chicagoháskóla – vöggu nýfrjálfhyggunnar. Hún færir rök fyrir því að launamunur kynjanna sé aðallega vegna vals á menntun og að konur fari í barneignafri. Eftir því sem ég kemst næst fer hún ekki í saumana á markaðshagfræðinni sem ég rek hér að ofan.

Þjóðarleiðtogar eru og hafa verið að mestu karlmenn. Undir þeirra stjórn hafa

konur, sem eru í meirihluta þeirra sem starfa við bein mannleg samskipti, lent neðst í virðismati þjóðfélagsins og eru því á lægstu laununum. Það voru að mestu konur í umönnunarstörfum sem urðu skilgreindar sem lykilstarfsmenn í heimsfaraldrinum. Því þarf að endurmeta virði allra starfa í samfélaginu, sérstaklega kvenna, til að jafna betur efnahagslegt hlutskipti.

Ofúráherslan á aukinn hagvöxt með því að einblína á framleiðni og efnislega þætti þarf að víkja fyrir víðtækara gildismati. Til þess skipta markmið félagskrar- og umhyggjuhagfræði, sem hér hefur verið fjallað um, miklu máli og þurfa að fá aukið vægi á kostnað hinna nýklassísku hagfræðihugmynda sem sumar hverjar eru orðnar algerlega úreltar.

Katrín Jakobsdóttir forsætisráðherra er stolt af því að hafa leiti landið okkar inn í samtökin Wellbeing Economy Governments (WEGo), þar sem Skotland, Nýja Sjáland, Finnland, Wales og Kanada eru ásamt Íslandi. WEGo leggur áherslu á að auka sæld einstaklinga, samfélags og náttúru og ættu þau lönd því að vera í forystu við að leiðrétta efnahagslegt hlutskipti kvenna og sýna þannig gott fordæmi. Ísland ætti að vera hér leiðandi, enda höfum við verið í fyrsta sæti sl. 13 ár hvað jafnrétti varðar í heiminum samkvæmt World Economic Forum. Með kvenmenn sem forsætis-, fjármála- og efnahags- og menningar- og viðskiptaráðherra auk framkvæmdastjóra Samtaka atvinnulífsins og formanna nokkurra stórra stéttarfélaganna, ættum við að eiga auðvelt með að ná réttlátum launum fyrir þessar mikilvægu lágláunastéttir umönnunarinnar í næstu launasamningum. ☞

Tilvísanir

1. United Nations System of National Accounts – UNSNA
2. System of National Accounts (2023), UN Statistical Office. Nairobi, Kenya: [UN Statistical Office](#).
3. Ég nota orðið „sæld“ yfir „wellbeing“ því velsæld er yfirleitt notað fyrir „prosperity“; Katrín Axelsdóttir íslenskufraeðingur aðstoðaði mig við val á orðinu sæld.
4. <https://weall.org/wego/>; www.wellbeingeconomyforum.is
5. www.weforum.org

Heimildir

- Budig, M.J. and J. Misra (2010), How care-work employment shapes earnings in cross-national perspective. *International Labour Review* 149, 441-460.
- Eisler, R. (1987), *The Chalice and the Blade: Our History, Our Future*. Kings Lynn, UK: Pandora Press.
- Eisler, R. (2007), *The Real Wealth of Nations: Creating a Caring Economics*, San Francisco, California, USA: Berrett-Koehler.
- Fischer, L., J. Hasell, J.C. Proctor, D. Uwakwe, Z. Ward-Perkins and C. Watson (2018), *Rethinking Economics: An Introduction to Pluralist Economics*. Himmelsweit, S. (2018), *Feminist economics: Why all economists should be feminist economists*. Both in Fischer, L., J. Hasell, J.C. Proctor, D. Uwakwe, Z. Ward-Perkins and C. Watson (eds.), *Rethinking Economics: An Introduction to Pluralist Economics*. London, UK: Routledge.
- Kenton, W. and Westfall, P. (2020). *Neoliberalism*. [Investopedia](#).
- Kenton, W. and Kelly, R.C. (2021). *Neoclassical Economy*. [Investopedia](#).
- Waring M. (1988) *Counting for Nothing: What Men Value and What Women are Worth*. Toronto, Canada: University of Toronto Press.
- Wilkinson, R. and Pickett, K. (2009), *The Spirit Level: Why Equality is Better for Everyone*. Wilkinson, R. and Pickett, K. (2019), *The Inner Level: How More Equal Societies Reduce Stress, Restore Sanity and Improve Everyone's Wellbeing*. Both published by London: Penguin.

Stöðnunin mikla

Það verður ekki annað sagt en órói sé á Vesturlöndum um þessar mundir. Það er óstöðugleiki í stjórnmálum, ýmsar öfgahreyfingar til hægri og vinstri njóta vaxandi vinsælda, málefni innflytjenda eru orðin hitamál og þannig mætti lengi telja. En af hverju stafar þessi órói? Í nýlegri bók þess sem þessa grein skrifar var reynt að greina orsakir og afleiðingar. Bókin ber heitið *The Great Economic Slowdown* og kom út hjá Palgrave Macmillan nú í september. Meðhöfundar eru þeir Edmund S. Phelps, Nóbelsverðlaunahafi, og annar fyrrverandi nemandi hans Teck Hoon, sem er prófessor í hagfræði í Singapúr.

Undirliggjandi orsök óstöðugleikans sem kemur fram á margvíslegan hátt er lækking á vöxtur framleiðni í Bandaríkjunum og einnig á öðrum Vesturlöndum síðustu áratugina. Myndin hér að neðan sýnir vöxt heildarþáttaframleiðni í Bandaríkjunum frá byrjun sjötta áratugs síðustu aldar. (Tímaröðin hefur verið jöfnuð með H-P filter.) Takið eftir lækkingu hraða framleiðnivaxtar allt fram á tíunda áratuginn. Síðan varð tímabundin aukning samfara tilkomu internetsins á seinni helmingi áratugarins sem svo fjaraði út.

Bandaríkin leiða á flestum stigum tækni og viðskipta. En forskot þeirra í upphafi þessa tímabils gaf öðrum löndum færi á að læra af þeirra tækni og auka þannig eigin hagvöxt. Þetta skýrir að stórum hluta gullnu öld hagvaxtar á eftirstríðsáratugunum í Vestur-Evrópu og í Japan. En eftir að hagvöxtur í Bandaríkjunum minnkaði eftir 1970 þá leið ekki á löngu þar til hagvöxtur minnkaði einnig í Evrópu og í Japan. Fyrstu í Evrópu (og Kanada) um og eftir 1980 og svo í Japan eftir 1990.

Afleiðingar hægari tækniframfara

Afleiðingar hægari tækniframfara eru margvíslegar. Jafnvægisraunvextir hafa

Gyfli Zoega
prófessor í
hagfræði

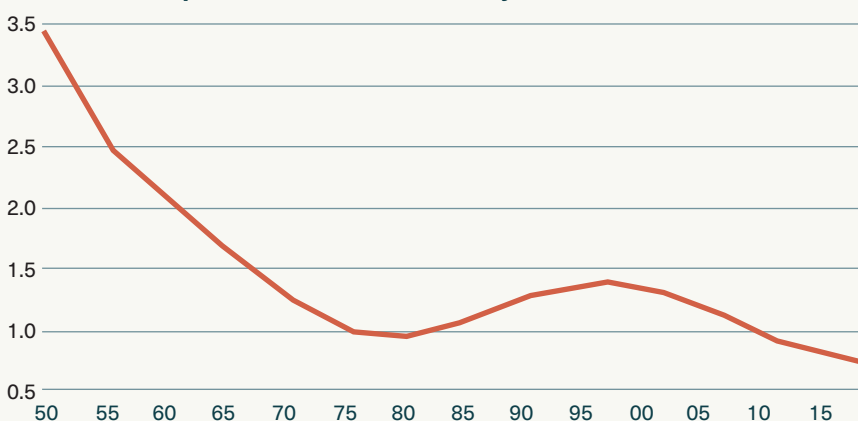

Edmund Phelps Nóbelsverðlaunahafi 2006.

lækkað síðustu fjóra áratugina. Þetta þýðir á mannamáli að þeir vextir sem láta eftirspurn eftir vörum og þjónustu vera nærri framleiðslugetu, þ.e.a.s. atvinnuleysi vera hóflegt, hafa farið lækkaði. Þetta gerir framkvæmd peningastefnu erfiðari. Árin fyrir farsóttina og verðbólgu sem hefur fylgt í kjölfarið var í fullri alvöru rætt um að nafnvextir þyrftu að geta orðið neikvæðir, þannig yrðu t.d. vextir á bankareikningum neikvæðir. Til þess að koma í veg fyrir að sparifjareigendur tækju sparifé sitt út af reikningum og geymdu það þess í stað í formi peninga – seðla og myntar – heima hjá sér þyrftu að leggja seðla og myndnið. Öll viðskipti yrðu þá rafræn. Nú þegar verðbólga hefur orðið til þess að hækka seðlabankavexti hefur þessi umræða hljóðnað en hún gæti komið aftur ef framleiðnivöxtur verður áfram lágur og þá vextir einnig.

Önnur afleiðing hægari framleiðnivaxtar eru há eignaverð. Lægri vöxtur framleiðni veldur því að vextir eru lægri sem síðan veldur því að verð á húsnæði og hlutabréfum verður hátt. Há eignaverð eru alþjóðlegt fyrirbrigði

Vöxtur heildarþáttaframleiðni í Bandaríkjunum

Vöxtur heildarþáttaframleiðni í G7 ríkjum eftir áratugum

	Bandaríkin	Bretland	Frakkland	Ítalía	Japan	Kanada	Þýskaland
1950-59	2,5	1,2	4,4	4,4	4,3	2,3	5,1
1960-69	2,1	2,1	4,5	4,7	5,7	2,1	3,3
1970-79	0,9	1,8	2,9	2,6	2,1	0,8	2,7
1980-89	0,9	1,6	2,0	1,1	2,0	0,2	1,4
1990-99	1,6	1,5	1,0	0,8	0,8	0,7	1,7
2000-09	1,0	0,7	0,5	-0,4	0,6	0,3	0,2
2010-19	0,9	0,4	0,6	0,1	1,0	0,6	1,0

Heimild: Bergeaud (2022)

”

Fátt skapar meiri
sátt í þjóðfélaginu en
vaxandi kaupmáttur
ár frá ári og fátt meiri
sundrung en staðnaður
kaupmáttur

sem þá orsakast af því að vextir í heiminum hafa verið lágir. Fylgifiskur þessarar þróunar hefur verið misskipting eigna vegna þess að hækkan á verði hlutabréfa og húsnæðis verður til þess að hækka verðmæti eigna þeirra sem mest eiga meira en hinna sem minna eða ekkert eiga.

Enn önnur afleiðingar hægari vaxtar framleiðni er að laun hækka ekki jafnmikið og áður frá ári til árs. Fátt skapar meiri sátt í þjóðfélaginu en vaxandi kaupmáttur ár frá ári og fátt meiri sundrung en staðnaður kaupmáttur.

Skuldavandi ríkissjóða verður erfiðari viðfangs þegar hagvöxtur er lítill. Þegar hann er öflugur þá er hægt að reka ríkissjóð með halla ár eftir ár án þess að skuldabyrðin – hlutafall skulda og landsframleiðslu – vaxi. En lítill hagvöxtur kallar á aðhaldssamari ríkisfjármál sem felur í sér minni samneyslu og/eða hærri skatta, hvorugt líklegt til að auka sátt í samfélaginu.

Í alþjóðlegu samhengi hefur minni framleiðnivöxtur á Vesturlöndum, og sérstaklega í Bandaríkjunum, haft þær afleiðingar að forskot þeirra á Kína hefur minnkað. Þótt framleiðsla á mann sé mun minni í Kína en í Bandaríkjunum þá er heildarframleiðsla í Kína samkvæmt sumum mælikvörðum orðin meiri en í Bandaríkjunum sem gerir Kínverjum kleift að auka hernaðarumsvif sín og ógna veldi Bandaríkjanna. Vaxandi máttur Kína veldur óstöðugleika og samkeppni stórveldanna gæti mögulega leitt til ófriðar.

Síðast en ekki síst skapar staðnaður kaupmáttur í mörgum ríkjum, einkum í Bandaríkjunum, og vaxandi misskipting frjóan jarðveg fyrir stjórnmálahreyingar sem leggja áherslu á andúð á útlendingum og einfaldar en óraunhæfar lausnir á efnahagsmálum.

Hvað er til ráða?

Það kemur mörgum okkar á óvart að framleiðnivöxtur hafi farið lækkanði á sama tíma og ný tækni hefur umbreytt lífi okkar. Þegar á

Angus Deaton Nóbelsverðlaunahafi 2015.

öllu er á botninn hvolft þá hafa farsímar ekki bætt mæld lífskjör þótt þeir komi sér oft vel.

Í Bandaríkjunum hefur komið í ljós að lífslíkur hvíttra Bandaríkjamanna sem ekki hafa háskólaprófa nú um skeið farið lækkanði. Hagfræðingarnir Anne Case og Angus Deaton kalla þetta „örvæntingardauða“ (e. death of despair) þegar fólk fyllist örævæntingu vegna þess hversu erfið er að fá góð störf sem gefa mannsæmandi lífskjör og leiðast út í ofneyslu áfengis, ópíóða og heróíns. Sumir undrast vinsældir forsetaframbjóðandans Trump og skilja ekki andstöðu við að hleypa fleiri innflytjendum inn í landið eða andúð á pólitískum rétttrúnaði þeirra sem hafa það betra og eru lengst til vinstri. En þá verður fólk að setja sig í spor þeirra sem sjá ekki fram á lífvænleg störf fyrir sig og afkomendur sína.

Ef vöxtur tækniframfara yrði sá sami og upp úr miðri síðustu öld þá myndu mörg þeirra vandamála sem hér hefur verið lýst leysast. Kaupmáttur launa myndi vaxa hraðar, sátt í samfélaginu verða meiri, vextir hækka sem myndi valda því að verð á húsnæði og hlutabréfum myndi lækka og Vesturlöndum yrði ekki lengur ógnað af risavöxnum einræðisríkjum. En hvernig má þetta verða?

Leiðin til velsældar felst í því að auka tækifæri sem mest fyrir fólk með hina ýmsu viðskiptahugmyndir til að stofna fyrirtæki og skapa verðmæti í stað þess að hver skari eld að eigin köku. Til þess að svo megi verða þarf að hafa heilbriggt fjármálakerfi sem getur stutt við frumkvöðla. Í skólum þarf að leggja áherslu á gildi sem felast í mikilvægi þess að vera sjálfum sér nógur, sjálfstæði, vinnusemi og heiðarleika í viðskiptum. Frumleiki í hugsun er vanmetin auðlind og einnig frumkvæði til tekna. ☞

■ AÐRIR SÁLMAR

Stöðugur órói í
óstöðugu jafnvægi

Framleiðniaukningu þarf til að vextir fari upp og eignaverð niður segir hagfræði prófessorinn í seinni grein vikunnar. Ofuráhersla á aukna framleiðni og framleiðslu er komin að vissum endimörkum segir sjálfbærni prófessorinn í fyrri grein vikunnar.

Söguleg tvöföldun vinnuafls á vinnumarkaði, við það að konur komu þangað út af heimilunum, skilaði mikilli framleiðsluaukningu og stöðugum hagvexti sem var meiri en áður hafði þekkt. Það er aðeins einu sinni hægt að fá hagvaxtaraukningu vegna tvöföldunar á vinnuaflinu, þangað til geimverur mæta til jarðar – ef þær skyldu þá vilja vinna fyrir okkur.

Nóbelsverðlaunahafinn í hagfræði í ár, Claudia Goldin, var til umfjöllunar hér í Vísbendingu fyrir nokkrum vikum. Hún sýndi fram á ástæður launamunar kynjanna út frá sögulegum gögnum og kenningum hagfræðinnar. Hún er þó enginn feminískur hagfræðingur en forsiðu grein blaðsins fjallar um þá undirgrein og umhyggjuhagfræðina.

Í mannaflsrekum umönnununarstörfum er erfið að ná fram mikilli hagræðingu eða framleiðniaukningu, án þess að draga úr þjónustugæðum. Þó eigum við eftir að sjá hvort nýsköpun geti fært okkur framþróun í þeim efnum með umönnunarróbótum.

Líkt og mikilvægt er í jarðfræðinni að ólík sjónarmið um túlkun rauntímagagna komi fram í umræðunni frá sérfræðingum þá er einnig ljóst að ákveðinn hópur skilar síðan greiningu sinni til stjórnvalda og til þess bær yfirvöld taka ákvörðun um hvað gera skal.

Við viljum gjarnan sjá hér á síðum Vísbendingar líflega efnahagslega umræðu þar sem rökræða um mikilvæga greiningu gagna úr viðskiptalífínu getur farið fram. Jafnframt viljum við með dýpri og fræðilegri vinkli leggja okkar af mörkum til lýðræðislegrar umræðu og upplýstari ákvarðanatöku. Þetta er mikilvægt á óvissutímum líkt og nú eru í alþjóðlega viðskiptakerfinu, við umbreytingar vinnumarkaðsins, á þróun fjármálamarkaða og með efnahagspólitískum óróa, svo dæmi séu nefnd. ☞

Ritstjóri: Ásgeir Brynjar Torfason
Ábyrgðarmaður: Þóroor Snær Júlíusson
Prentun: Umslag • ISSN 1021-8483
Útgefandi: Sameinaða útgáfufélagið ehf.
Aðalstræti 2, 101 Reykjavík, sími 415 2000
visbending.is • visbending@visbending.is
Öll réttindi áskilin. © Ritið má ekki afrita án leyfis.